

Η Αρχαιολόγος

Μια γυναίκα, μια αρχαία πόλη, μια νέα πατρίδα

Ο βραβευμένος σκηνοθέτης Κίμων Τσακίρης (Sugartown – Οι Γαμπροί, Sugartown – Η επόμενη μέρα), επιστρέφει με την «Αρχαιολόγο» (17^ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, Τμήμα «Πορτραίτα: Ανθρώπινες Διαδρομές»), μια ταινία τεκμηρίωσης γύρω από την προσπάθεια της αρχαιολόγου Γεωργίας Καραμήτρου-Μεντεσίδη να σώσει ό,τι μπορεί πριν χαθεί για πάντα στον βυθό μιας τεχνητής λίμνης στη Δυτική Μακεδονία.

Με φόντο την κοιλάδα του Αλιάκμονα και τα αχανή τοπία της, ο σκηνοθέτης ξετυλίγει μία συναρπαστική αφήγηση, μία αρχετυπική μονομαχία ανάμεσα σε μία γυναίκα και τον χρόνο, αυτόν που άφησε τα σημάδια του με τη μορφή μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς και αυτόν που τελειώνοντας θα βυθίσει τα ίδια του τα ίχνη. Η βαθιά ανθρώπινη ματιά του, η αγέρωχη στάση της πρωταγωνίστριας και η συγκινητική δέσμευση της απέναντι σε αυτό που αναλαμβάνει και θεωρεί προσωπική της ευθύνη, συνθέτουν ένα εξαιρετικό ντοκιμαντέρ.

Σύνοψη

Στις κοιλάδες και τις πεδινές ζώνες του Αλιάκμονα υπάρχουν σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα που χρονολογούνται από τα προϊστορικά χρόνια. Για την Γεωργία Καραμήτρου - Μεντεσίδη, Προϊσταμένη της Λ' Εφορείας Αρχαιοτήτων, ο χρόνος κυλά αντίστροφα. Ο χώρος αρχαιολογικού ενδιαφέροντος θα μετατραπεί σε λίμνη από το υπό κατασκευή φράγμα Ιλαρίωνα της ΔΕΗ. Η αρχαιολόγος καταβάλλει τεράστιες προσπάθειες ώστε να ολοκληρωθεί το σωστικό της έργο (με χρηματοδότηση της ΔΕΗ Α. Ε.), το οποίο δύο τρεις μήνες πριν το τέλος του, βρίσκεται στην πιο αποδοτική του φάση.

Διάρκεια: 90'

19 Μαρτίου στους κινηματογράφους από τη Feelgood

Σημείωμα Σκηνοθέτη

Η απόφαση να γυρίσω την «Αρχαιολόγο» προέκυψε μετά τη συνάντηση που είχα με την κα Καραμήτρου-Μεντεσίδη, έφορο αρχαιοτήτων των νομών Κοζάνης-Γρεβενών, πριν από δυο περίπου χρόνια. Η προσωπικότητα της, αλλά και η ιστορία που μου περιέγραψε και είδα να εκτυλίσσεται μπροστά μου, κίνησε αμέσως το ενδιαφέρον μου να την κινηματογραφήσω, να αφηγηθώ μια ιστορία που έχει πολλά επίπεδα και που πιστεύω ότι μας αφορά όλους, ιδιαίτερα αυτή τη χρονική στιγμή.

Η κα Καραμήτρου και η ομάδα της (εργάτες, αρχαιολόγοι, συντηρητές) είχαν μερικούς μήνες μπροστά τους για να διασώσουν ότι ήταν δυνατό από ένα πολύ μεγάλο αρχαιολογικό χώρο (περίπου 450 στρέμματα) στον Λογγά της Ελάτης. Η έκταση αυτή μαζί με πολλές άλλες στο ρου του ποταμού Αλιάκμονα, θα κατακλύζονταν εξαιτίας του νέου φράγματος που ολοκλήρωνε η ΔΕΗ στη περιοχή, το φράγμα Ιλαρίωνα. Οι επιπτώσεις που θα είχε η δημιουργία του φράγματος στο φυσικό, πολιτισμικό αλλά και στο κοινωνικό περιβάλλον, μου κέντρισαν το ενδιαφέρον να πω αυτή την ιστορία, μια

ιστορία που πιστεύω ότι άπτεται άμεσα της παγκόσμιας συζήτησης «περί ανάπτυξης» και του κόστους που έχει σε τομείς που συνήθως δεν συνυπολογίζονται στις μαθηματικές εξισώσεις των οικονομικών μοντέλων.

Τί συμβαίνει όταν η «ανάπτυξη» γίνεται κοντόφθαλμα και σπασμωδικά χωρίς να λαμβάνει υπόψη το πραγματικό κόστος για την κοινωνία, τον πλανήτη αλλά και τις επόμενες γενιές; Πώς κοστολογείται το πάθος, το μεράκι αλλά και η γνώση ενός ανθρώπου; Ποιά είναι η κατεύθυνση που πρέπει να πάρουμε ως κοινωνία που βιώνει μια πρωτόγνωρη Κρίση; Πώς είναι τελικά η ζωή των ανθρώπων που πάνε ουσιαστικά «κόντρα στο ρεύμα»; Γύρω από την κα Καραμήτρου και το φράγμα, συμπληρώνουμε ένα παζλ απόψεων και καταστάσεων θέλοντας να υπογραμμίσουμε ότι τελικά, η ερώτηση, αλλά και η απάντηση, θα παραμένει πάντα ο άνθρωπος.

Κίμων Τσακίρης

Το παρελθόν

Στις κοιλάδες και τις πεδινές ζώνες του Αλιάκμονα -του μεγαλύτερου σε μήκος ποταμού εντός της χώρας, ο οποίος διασχίζει τη Δυτική Μακεδονία- αναπτύχθηκαν ήδη από τα προϊστορικά χρόνια σημαντικές εγκαταστάσεις, που εξελίχθηκαν σε σημαντικές πόλεις στα πρώτα ιστορικά χρόνια.

Ιδιαίτερα για την παραποτάμια θέση της **Ελάτης**, τον **Λογκά**, η αρχαιολόγος Γεωργία Καραμήτρου-Μεντεσίδη λέει ότι «εδώ οι άνθρωποι πέτυχαν να επιβιώσουν για χιλιετίες. Το νερό έρεε ολοχρονίς, η ιχθυοπανίδα ήταν πάντα πλούσια, ενώ παράλληλα ο ποταμός πρόσφερε επικοινωνία από ρηχά περάσματα, η γη ήταν ιδιαίτερα εύφορη στα παρόχθια ανοίγματα, η χλωρίδα και πανίδα των διπλανών δασών ήταν άφθονη και επέτρεπε την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και το κυνήγι και, τέλος, η υλοτομία συνέβαλε τόσο στις κατασκευές όσο και ως θερμαντική ύλη. Ο χώρος αυτός των 455 στρεμμάτων ήταν ιδανικός για να προσελκύει το ενδιαφέρον των ανθρώπων για μόνιμη εγκατάσταση, περιζήτητος για τη διαβίωσή τους διαχρονικά και δεν θα τον εγκατέλειπαν εύκολα. Διαπιστώσαμε ότι ακόμη και στους αγρούς δίπλα στη ροή του ποταμού, όπου δεν υπήρχαν επιφανειακές ενδείξεις και το χώμα ήταν λίγο, τις αρχαιότητες κάλυπτε ένα παχύ στρώμα λάσπης με πολλή άμμο, της «λούνης» κατά τη ντοπιολαλιά».

Προσωπική ευθύνη και συλλογικό όραμα

Η Γεωργία Καραμήτρου-Μεντεσίδη, αρχαιολόγος που έχει αφιερώσει τη ζωή της στην προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος στη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, δίνει μάχη με τον χρόνο. Έχει μερικούς μήνες μπροστά της για να σώσει ό,τι μπορεί από ένα μεγάλο αρχαιολογικό χώρο που θα χαθεί για πάντα στο βυθό μιας τεχνητής λίμνης. Στην προσπάθειά της αυτή, καλείται να αντιμετωπίσει μια σειρά από εμπόδια, να σταθεί δυνατή και να αναδείξει στο τέλος το νόημα της «προσωπικής ευθύνης» και τη σημασία να την αναλαμβάνεις.

Η αρχαιολόγος ανασκάπτει και ερευνά την περιοχή (Νομούς Κοζάνης και Γρεβενών) από τη δεκαετία του '80. Όταν πρωτοπήγε ξεκίνησε από το μηδέν. Οι ίδιοι οι κάτοικοι, ακόμη και όσοι γνώριζαν την ύπαρξη των αρχαίων, όπως στην Αιανή, δεν αντιλαμβάνονταν πώς έπρεπε να τα προστατέψουν και να τα διαχειριστούν. Η αρχαιολόγος χρειάστηκε τη βοήθειά τους και επιστράτευσε μία πολύ μικρή ομάδα ανθρώπων. Τους μετέδωσε την αγάπη της για την αρχαιολογία και το παρελθόν και έτσι κατάλαβαν τον λόγο για τον οποίο θα πρέπει να προστατεύουν τα αρχαία. Η ομάδα των ανθρώπων

μεγάλωσε και έγιναν ομάδες σε πολλούς τόπους. Η ζωή τους άλλαξε από τότε, ενώ η αφοσίωση προς το πρόσωπο της γυναίκας, που τους ευαισθητοποίησε για την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά που κρυβόταν κάτω από τα πόδια τους, είναι συγκινητική.

Ο άνθρωπος στο επίκεντρο

Η αφήγηση του ντοκιμαντέρ είναι καθαρά ανθρωποκεντρική. Η ιστορία ακολουθεί τους χαρακτήρες και οι αρχαιότητες εντάσσονται μέσα στο περιβάλλον της ιστορίας. Σε αυτή την ιστορία πρωταγωνίστρια είναι μια αρχαιολόγος που μοιράζεται τη διαδρομή της και τον αγώνα της μπροστά στην κάμερα. Ο Κίμων Τσακίρης άλλωστε δε χρησιμοποιεί σενάριο. Παρατηρεί στην αρχή μια κατάσταση, γνωρίζει τους ανθρώπους και όταν αρχίζει το γύρισμα αποφασίζει κάθε στιγμή ποιο είναι το πιο σημαντικό στοιχείο για να κινηματογραφήσει σε μια σκηνή. Όταν τελειώνει μια μέρα γυρίσματος συζητάει με την ομάδα, τους χαρακτήρες αλλά και με το εαυτό του την κατεύθυνση που παίρνει η ιστορία και έτσι συνεχίζει την επόμενη μέρα. Είναι μια διαδικασία επίπονη και χρονοβόρα γιατί αφήνει την ιστορία να τον οδηγήσει και έρχεται συνέχεια αντιμέτωπος με πολλά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν επί τόπου. Ο ίδιος δεν πιστεύει στα ντοκιμαντέρ που οι δημιουργοί τους ξέρουν από την αρχή πώς θα τελειώσουν. Αφήνει τις ιστορίες ανοιχτές και επιδιώκει να έχουν επίπεδα για να καταλάβει ο κάθε θεατής μετά, αυτό που μπορεί και θέλει να καταλάβει.

Ο περίγυρος

Ο περίγυρος έχει εξίσου μεγάλο ενδιαφέρον. Υπάρχει η ΔΕΗ, οι κάτοικοι, ο τρόπος με τον οποίο βλέπει ο καθένας τα αρχαία. Στο ντοκιμαντέρ προβάλλονται αντικρουόμενες απόψεις και οπτικές. Η δομή θυμίζει παζλ που απλώνεται γύρω από το φράγμα. Ενδεικτικά, η «Αρχαιολόγος» παραθέτει συνεντεύξεις από όλους τους εμπλεκόμενους των δύο πλευρών (υπέρ & κατά του φράγματος) και πολλές μαρτυρίες από ντόπιους και εργάτες για την ολοκληρωμένη παρουσίαση του θέματος μας.

Χαμένες ευκαιρίες

Οι ανασκαφές ήταν στην πραγματικότητα σωστικές με πολύ σημαντικά και μοναδικά ευρήματα. Η περιοχή κατοικείται σε αλληπάλληλα στρώματα διαφορετικών περιόδων και θα ήταν ευτύχημα να σωθούν όσο το δυνατόν περισσότερα ευρήματα με ανασκαφή. Πόσο σπουδαία ήταν όσα δεν αποκαλύφθηκαν εξαιτίας της πίεσης του χρόνου δεν θα διευκρινιστεί ποτέ.

Πληροφοριακά

Η δημιουργία του ντοκιμαντέρ διήρκεσε 2 χρόνια, ενώ το μοντάζ γινόταν παράλληλα με το γύρισμα. Τον Ιανουάριο του 2014 έγινε το τελευταίο γύρισμα.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής που πνίγηκε είναι πολλά και από διαφορετικές εποχές, αφού διαπιστώθηκε περίτρανα η διαχρονική κατοίκηση από τα νεολιθικά μέχρι τα ρωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια. Ανάμεσά τους ανήκουν οικιστικά κατάλοιπα, τεράστια νεκροταφεία και ταφές από τη Νεολιθική εποχή έως την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου με πλούσια ευρήματα -αγγεία, κοσμήματα, ειδώλια, εργαλεία, οπλισμός- αρχαιότητες της Αρχαϊκής, Κλασικής και Ελληνιστικής Εποχής με πήλινα, χρυσά, αργυρά και χάλκινα ευρήματα, πολυτελής αγροικία και αγροτοβιοτεχνικές εγκαταστάσεις, λουτρά και δύο εκκλησίες.

Μπροστά και πίσω από την κάμερα

Η Αρχαιολόγος: Η Γεωργία Καραμήτρου-Μεντεσίδη το 1981, μετά από εξετάσεις, διορίστηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και το 1983 της ανατέθηκε η ευθύνη της αρχαιολογικής έρευνας του Νομού Κοζάνης, όπου, όπως είναι γνωστό, η έρευνα μέχρι τότε δεν είχε συστηματοποιηθεί. Έθεσε σε εφαρμογή ένα επίμονο πρόγραμμα διάσωσης, προστασίας και ανάδειξης αρχαιοτήτων. Διηύθυνε τις πολυάριθμες και σε μεγάλη έκταση σωστικές ανασκαφές που επιβλήθηκαν από την κατασκευή μεγάλων δημοσίων έργων (Εγνατία Οδός και κάθετοι, λιγνιτωρυχεία και φράγματα της ΔΕΗ Α.Ε.). Ανασκαφέας του σημαντικού αρχαιολογικού χώρου της Αιανής έφερε στο φως και ανέδειξε στο έπακρο με δημοσιεύσεις, διαλέξεις, ντοκιμαντέρ πολύτιμα ιστορικά στοιχεία, όχι μόνον στην επιστημονική κοινότητα, αλλά και στο ευρύ κοινό. Αποκορύφωμα των προσπαθειών της αποτελεί η ίδρυση του Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής, 4.500 τ.μ., ο εξοπλισμός και η έκθεση των αρχαιοτήτων σ' αυτό. Πρόκειται για ένα σύγχρονο ερευνητικό ίδρυμα πανελληνίας εμβέλειας, το οποίο το 2011 βρέθηκε ανάμεσα στα τρία καλύτερα μουσεία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο Σκηνοθέτης: Ο Κίμων Τσακίρης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1974. Σπούδασε Νομική με εξειδίκευση στα Ευρωπαϊκά ΜΜΕ, Οικονομικά και Κοινωνιολογία. Παράλληλα, σπούδασε Σκηνοθεσία, παρακολουθώντας μαθήματα στο Λονδίνο (στο City Lit και στο Lux theatre) και στη Βαρκελώνη (Universitat de Barcelona). Από το 2001, ζει και εργάζεται στην Αθήνα ως ανεξάρτητος σκηνοθέτης και παραγωγός. Οι ταινίες του: 86.400 (Η Επόμενη Μέρα;) 2002, Ο Ξένος (όνειρο ή πραγματικότητα;) 2004, Sugartown-Οι Γαμπροί 2006, Sugartown-Η Επόμενη Μέρα 2009, Μήτσιγκαν-Ομορφιές & Δυσκολίες 2013, Η Αρχαιολόγος 2015.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ:

Σενάριο / Σκηνοθεσία: Κίμων Τσακίρης

Παραγωγή: Χρήστος Β. Κωνσταντακόπουλος

Εκτέλεση Παραγωγής: Λέλια Ανδρονίκου

Διεύθυνση Φωτογραφίας: Γιάννης Δρακουλαράκος

Μοντάζ: Τατιάνα Πανηγύρη

Μουσική: Κωνσταντής Παπακωνσταντίνου

Στίχοι – Ερμηνεία: Θανάσης Παπακωνσταντίνου

Ήχος: Άρης Καφεντζής

ΜιξάζΉχου: Κώστας Βαρυμποπιώτης

Διάρκεια: 90΄

19 Μαρτίου στους κινηματογράφους από τη Feelgood

Contact

Μαρίτα Παντέρη Publicity Manager, Films Music and more

Phone: +30211 9967213 Mob: +30 6937412764 MPanteri@feelgoodentertainment.gr

Λίλυ Παπαγιάννη Publicity Manager, Films Music and more

Phone: +30211 9967217 Mob: +30 6972019202 LPapagianni@feelgoodentertainment.gr